

Összefüggő egyéni iskolai gyakorlat

A gyakorlatleírás készült a 8/2013. (I. 30.) a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló EMMI rendelet és a PTE TVSZ 12. A melléklet alapján.

Előtanulmányi feltételek:

Az összefüggő egyéni iskolai gyakorlathoz kapcsolódó pedagógiai, pszichológiai, szakmódszertani feladatok kivételével – a tanári szakképzettség megszerzéséhez szükséges tanulmányi és vizsgakövetelményei eredményes teljesítése.

A gyakorlat célja az iskola és benne a tanár komplex oktatási-nevelési feladatrendszerének a megismerése és elsajátítása, az intézményben kapott, illetve vállalt feladatok megoldása, dokumentálása, (ön)reflektív értelmezése, értékelése.

Az összefüggő egyéni iskolai gyakorlat részei: a szaktárgyak tanításával kapcsolatos és a szaktárgyak tanításán kívüli oktatási, nevelési tevékenységek; az iskola mint szervezet és támogató rendszereinek a megismerése, abban aktív részvétel, az egymástól való tanulás és az innováció közösségi formáinak megtapasztalása. A gyakorlathoz kapcsolódik a gyakorlatot kísérő pedagógiai-pszichológiai és szakos szemináriumok teljesítése. Az összefüggő egyéni iskolai gyakorlatnak része a portfólió elkészítése 2 kredit értékben.

A gyakorlat időtartama és a tanítási órák/foglalkozások óraszama rövid ciklusú, tanítói szakképzettség birtokában tanárszakon:

az összefüggő egyéni iskolai gyakorlatának ideje **4 hét, mely idő alatt 20 tanórát/foglalkozást önállóan** kell megtartani Foglalkozás megtartásába beszámítható a tehetséggondozásra, felzárkóztatásra szánt idő is.

Az önállóan megtartott tanórák, foglalkozások teljesítése a gyakorlat teljes időtartama alatt egyenletes időbeosztással történik, a tanári kompetenciák fejlesztési terve alapján megtervezett tevékenységi háló szerint.

Tanítási órán kívüli és egyéb tevékenységek az iskola sajátosságainak megfelelően

Az iskola, mint szervezet működésének megismerése:

- az iskola szervezeti felépítésének, működési rendjének, stratégiai és operatív dokumentumainak megismerése (pedagógiai program, helyi tanterv, SZMSZ, házirend stb.),
- iskola által végzett pályázatok és az intézmény minőségirányítási rendszerének megismerése, pedagógus életpályamodell, pedagógusminősítés rendszere,
- a tanári karrierlehetőségek megismerése vagy az előzetes ismeretek elmélyítése,
- az iskola napi működésének megismerése.

A diákok megismerése:

- az intézménybe járó diákok és csoportjaik általános (háttér, tevékenységek, sajátosságaik stb.) és a tanárjelölt által tanított diákok megismerése.

A gyakorlatvezető mentor, szaktanár, szaktanárok munkájának megismerése:

- gyakorlatvezető mentor, szaktanár feladatainak, tevékenységének megértése, az adott gyakorlatvezető mentor, szaktanár eddigi pedagógiai tevékenységének, speciális tudásának megismerése, bekapcsolódás a mentortanár, szaktanár munkájába és feladatkörébe, tanórán kívüli tevékenységeibe,
- a közös munka kereteinek a kialakítása.

Egyéni fejlődési út/terv azonosítása a tanári kompetenciák fejlesztési terve alapján megtervezett tevékenységi háló szerint:

- az eddig végzett tevékenységek azonosítása, a tevékenységek és a tanári kompetenciák összekapcsolása,
- egyéni tervek megfogalmazása az intézményi lehetőségeket figyelembe véve.

Tanítási tevékenység tervezése, a tanulás támogatása és értékelése:

- felkészülés a szaktárgyi órákra,
- konzultáció, óramegbeszélés,
- szaktárgyi hospitálás tanároknál, más tanárjelölteknél,
- nem szaktárgyi hospitálás tanároknál, más tanárjelölteknél,
- tanórán kívüli szaktárgyi tevékenységek,
- részvétel könyvtárhasználati órákon,
- különleges bánásmódot igénylő (sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő vagy tehetséges) tanulóval való valamilyen formában történő foglalkozáson való részvétel.

Tanórán kívüli tevékenységekbe való bekapcsolódás:

- a tanulók szabadidős programjainak tervezésében, szervezésében és lebonyolításában való részvétel,
- az ifjúságvédelem, drogpreevenció, metálhigiéne, iskolai agresszió kezelés, konfliktuskezelés helyi gyakorlatának megismerése és lehetőség szerint segítése, diákönkormányzat tevékenységének megismerése, bekapcsolódás annak munkájába, szociális segítő, iskolapszichológus, fejlesztőpedagógus munkájának megismerése,
- amennyiben arra lehetőség van, a kollégiumi élet megismerése.

Együttműködés az iskolai környezetben és azon túl:

- az iskola, a család és a helyi közösségek kapcsolata, az együttműködés formáinak megismerése,
- bekapcsolódás szakmai munkaközösségek munkájába,
- támogató, segítő rendszerek, szakszolgálatok megismerése.

További tevékenységek:

- az összefüggő egyéni iskolai gyakorlatot kísérő szemináriumokon kapott, illetve vállalt feladatainak teljesítése,
- a befogadó intézményben vállalt feladatainak megoldása, dokumentálása, (ön)reflektív módon való értelmezése, elemzése, értékelése,
- a gyakorlatvezető mentor és a kísérőszeminárium vezető egyetemi oktatók felügyelete mellett – tanulók megismerése terén végzett munkáját, tanári gyakorlatának eredményességét adatokkal alátámasztó, a saját gyakorlati fejlődését dokumentáló – portfólió elkészítése,
- az adatgyűjtés, tapasztalatszerzés szakszerű dokumentálása, a dokumentációnak a portfólióban történő megjelenítése.

Az **összefüggő egyéni iskolai gyakorlat célja**, hogy a 8 tanári kompetencia minden területét és elemét mozgósítsa és lehetőséget adjon azok gyakorlatközpontú önfejlesztésére.

A portfóliónak hasonló módon szükséges kitérnie a 8 tanári kompetencia minden területére és elemére, hiszen éppen ezek **mozgósításának és fejlődésének bizonyítására hivatott**.

A gyakorlat során minden hallgatónak kötelezően rész kell vennie valamilyen formában – a 2011. évi CXCV. törvény 4. §-a szerint meghatározott - kiemelt figyelmet igénylő (különleges bánásmódot igénylő és hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű) gyermekkel, tanulóval való foglalkozáson.

Az ellenőrzés módja: gyakorlati jegy.

A teljesítmény értékelési módszerei:

Az összefüggő egyéni iskolai gyakorlat minősítése a gyakorlatvezető mentortanár által adott érdemjegy, mely a hallgató teljesítményét a kompetencia-alapú értékelőlap szempontjai alapján értékeli. A gyakorlatvezető mentortanár az értékelést a hallgató bevonásával végzi. A gyakorlatvezető mentortanárnak lehetősége van arra, hogy a tanítási gyakorlatok értékeléséről tájékozódjon. Az összefüggő egyéni iskolai gyakorlat értékeléséhez a gyakorlatvezető mentortanár a kari ütemtervben meghatározott határidőig a TK kari koordinátornak elküldi az értékelőlapot, annak érdekében, hogy az érdemjegyet a kari koordinátor a TR rendszeren keresztül rögzíthesse. A jegy rögzítésének feltétele a gyakorlatvezető mentor/szaktanár munkájának hallgatói értékelése.

A hallgató a félév végén elektronikus kérdőívet tölt ki a gyakorlatvezető mentortanár/szaktanár munkájáról a *Hallgatói értékelés elvárásai* alapján. A mentortanári, szaktanári munka hallgatói értékelése a gyakorlat teljesítésének a feltétele. Amikor lezárult a hallgatói munka értékelésének az időszaka a mentortanár részéről, ezt követően a hallgató is értékeli a gyakorlatvezető mentor, szaktanár munkáját a *Vezető- és mentortanárok munkájának hallgatói értékelése* adatlap kitöltésével a Neptun tanulmányi rendszerben.

A gyakorlat szervezése:

A hallgató összefüggő egyéni iskolai gyakorlatra történő beosztásáról és értesítéséről a TK kari koordinátora gondoskodik. Az összefüggő egyéni iskolai gyakorlat teljesítési szándékát a hallgató – oktatásszervezési okokból – köteles a tényleges kurzusfelvétel félévét megelőző félévben a kari ütemezésben jelölt időben és módon a TR-en keresztül jelezni. A tényleges kurzusfelvételre (azaz a teljesítési szándék megerősítésére) a képzés utolsó félévében a tárgy- és kurzusfelvételi időszakban a TR-en keresztül kerül sor. A tanítási gyakorlatot megkezdő hallgató az összefüggő egyéni iskolai gyakorlat esetében a mindenkor köznevelési félév kezdetekor köteles megjelenni és egyeztetni a gyakorlat teljesítésének időszakát. Amennyiben a hallgató a jelentkezési határidőt elmulasztja, vagy a rögzített időpontban a gyakorlatot nem kezdi meg, a kurzus nem teljesítettnek minősül.

Az összefüggő egyéni iskolai gyakorlat az Egyetem partnerintézményeiben, szükség esetén gyakorlóiskolában, az Egyetem által megbízott gyakorlatvezető mentor és felsőoktatási tanárképző szakember folyamatos irányítása mellett végzett gyakorlat. Egyéni kérelem alapján a gyakorlat más köznevelési, szakképző vagy felnőttképzési intézményben is teljesíthető. A szakfelelős által elbírált és aláírásával engedélyezett egyéni kérelmet a PK koordinátorhoz az előjelentkezéssel egyidejűleg kell benyújtani. A kérelmet a hallgató alapkarának Tanulmányi Bizottsága bírálja el. Az Egyetem partnerintézményeibe való befogadó nyilatkozatokat a TK kari koordinátorhoz az előjelentkezéssel egyidejűleg kell benyújtani.

Az összefüggő egyéni iskolai gyakorlat részei a szaktárgyak tanításával kapcsolatos és a szaktárgyak tanításán kívüli oktatási, nevelési tevékenységek; az iskola mint szervezet és támogató rendszereinek a megismerése, abban aktív részvétel, az egymástól való tanulás és az innováció közösségi formáinak megtapasztalása. A gyakorlathoz kapcsolódik a gyakorlatot kísérő pedagógiai-pszichológiai és szakos szeminárium teljesítése. Az összefüggő egyéni iskolai gyakorlatnak része a portfólió elkészítése 2 kredit értékben.

Amennyiben a gyakorlatvezető mentortanár nem rendelkezik a tanárjelölt szakjának megfelelő szakos végzettséggel, úgy az összefüggő egyéni iskolai gyakorlat konzulens szaktanár bevonásával zajlik.

A tanári portfólió

A tanárjelölt hallgató az összefüggő egyéni iskolai gyakorlat keretében készíti el a tanári végzettség megszerzéséhez szükséges tanári portfólióját. Ehhez felhasználhatja a pedagógiai-pszichológiai, a szakmódszertani, a szaktárgyi diszciplínákhoz kapcsolódó kurzusokon, valamint a pályaismereti és pályaszocializációs, a társas, csoportos szakmódszertani gyakorlatok, és az összefüggő egyéni tanítási gyakorlata során készített tanári portfólió dokumentumokat.

Az elkészítendő tanári portfólió az alábbi részeket tartalmazza:

- kötelező formai elemek (címlap, tartalomjegyzék, bibliográfia, mellékletek),
- két kötelező portfólió-fejezet.

Pályakép reflexió

A portfólió első fejezete egy a képzésre visszatekintő esszé. Ebben a visszatekintő reflektív esszében a jelölt áttekinti saját képzését, a képzéséhez kapcsolódó gyakorlatokat a saját nyolc tanári kompetencia, valamint a speciális szakmódszertani kompetenciák mozgósítása és fejlődése szempontjából, kiválasztva négy portfóliódokumentumot, amelyen be is mutatja fejlődésének folyamatát. Az esszében kitér arra, hogy miért ezeket a dokumentumokat választotta, valamint arra is, hogy hogyan bizonyítják ezek a dokumentumok a 8 tanári kompetencia meglétét. Az esszében fontos hangsúlyt képez a nyolc tanári kompetencia, hiszen ez alapján szükséges bemutatni mind a fejlődési-tanulási folyamatot, mind a kiválasztott dokumentumokat. Hasonlóan fontos hangsúlyt kap az elbírálásnál, hogy mindez a képzés során megismert szakmai diskurzusokra, szakirodalmi forrásokra hivatkozva nyerjen tudományos megalapozást.

Egy kötelezően kiválasztott óra/foglalkozás/tématervet bemutatása

A másik kötelező fejezet egy saját óra/foglalkozás/tématerv leíró és kritikai-reflektív bemutatása a nyolc tanári kompetencia bizonyítása céljából. Célszerű olyan egységet választani, amely ténylegesen érzékelteti a tanulási és tanítási folyamatokat, valamint a jelölt készségét a tanári kompetenciák mozgósítására és fejlesztésére a mindennapi gyakorlatban. A kiválasztott óra/foglalkozás/tématerv kapcsán ebben a kötelező portfólió-dokumentumban a kiválasztott és mellékelte terv megtervezésének, megvalósításának és kiértékelésének a leírása és reflektálása lesz a feladat. Ebben

a bemutató dokumentumban lépésről lépésre bemutatja a tervezési folyamatot a melléklet alapján, majd lépésről lépésre kitér a megvalósítás folyamatára kritikai-reflektív szemmel nézve azt a 8 tanári kompetencia mozgósítása és fejlesztése szempontjából. Ebben a tervet bemutató dokumentumban arra is szükséges kitérni, hogyan ellenőrizte a tanulási folyamat eredményességét, a tanulók előrehaladását lépésről lépésre a tervben, illetve esetlegesen a későbbiekben. Hasonlóan fontos hangsúlyt kap az elbírálásnál, hogy mindez a képzés során megismert szakmai diskurzusokra, szakirodalmi forrásokra hivatkozva nyerjen tudományos megalapozást.

- **Három szabadon választható portfólió-dokumentum bemutató fejezet**

A szabadon választható, bemutatásra kerülő dokumentumok a legszélesebb körből választhatók. Ezeknek a dokumentumoknak az a céljuk, hogy olyan területeire világítsanak rá a 8 tanári kompetencia mozgósításának és fejlesztésének, amelyek az óra/foglalkozás/tématerv bemutatása kapcsán a kötelező portfólió-fejezetben még nem kaptak kellő hangsúlyt. Az alábbiakban felsorolt ötletek a kiválasztandó dokumentumokra szabadon bővíthetők továbbiakkal:

- egy **további óraterv, foglalkozásterv, vagy tématerv** bemutatása lehetőséget ad arra, hogy a másik szaktárgyi kontextusban is bemutassa a jelölt tanári alkalmasságát a 8 tanári kompetencia aspektusából,
- a **mérés és értékelés eszközeinek összegyűjtése** az egyéni gyakorlat során, és **együttes elemzése a hatékonyság és eredményesség**, valamint a tanulók visszajelzéseinek segítségével,
- a tanulási folyamatban használt **digitális megoldások összegyűjtése és elemzése** a nyolc tanári kompetencia bármely aspektusából,
- **tanórán kívüli tevékenységekben való részvétel bemutatása** egy élménynap, projektnap, múzeumpedagógiai foglalkozás, osztálykirándulás, tanulmányi versenyen, szakköri foglalkozáson keresztül – ezek elősegítik a szakmai kommunikációs kompetencia elemek meggyőző bemutatását, hiszen a kollegiális együttműködésre épülnek,
- **egyéb intézményi feladatban való részvétel** (ügyelet, ebédeltetés, pályázati projektek, szülőknak szóló rendezvény stb.) – alkalmat ad arra, hogy a bekapcsolódást az intézmény életébe, hogyan segítették elő a mozgósított és fejlesztett tanári kompetenciái,
- **egyéni fejlesztés** (egyéni képesség-kibontakoztatás, tehetséggondozás és egyéni fejlesztés támogatása integrált csoportban stb.),
- **taneszközök elemzése és az elemzés felhasználása** a mindennapi gyakorlatban – a hallgató szaktantárgyi felkészültségének bemutatására kifejezetten alkalmas választás,
- **a jelölt által készített tanulási offline/online segédletek** (prezentációk, feladatlapok, tesztek, játékosított feladatok, projektek, drámafoglalkozások stb.) - a hallgató szaktantárgyi felkészültségének bemutatására kifejezetten alkalmas választás,
- **hospitálási naplók és hospitálási konzultációk összehasonlító elemzése** a nyolc tanári kompetencia szempontjából – mind a nyolc tanári kompetencia mozgósításának és fejlődésének bemutatására alkalmas választás,
- korábbi kurzusokon készített **portfólió-dokumentumok felhasználása** a társas, csoportos és egyéni összefüggő gyakorlatok során – annak bemutatása, hogyan használt fel kurzusokon kapott-készített aspektusokat, képességek és ismeret-elemeket a konkrét iskolai gyakorlatban,
- stb.

Mind a három kiválasztott dokumentumhoz szükséges elkészíteni a dokumentumot bemutató tanári portfólió fejezetet, amely egy-egy kiválasztott és mellékelt dokumentumot mutat be (óraterv, hospitálási naplók, mérő-értékelő eszközök gyűjteménye, digitális eszközök gyűjteménye, egyénre szabott feladatok gyűjteménye, tanulási segédlet elemzése, élménynap programja, osztálykirándulás terve és beszámolója stb.). Mindhárom elkészítendő, az adott, szabadon kiválasztott dokumentumot prezentáló portfólió-fejezetben szükséges bemutatni:

- a mellékelt dokumentum, vagy dokumentumgyűjtemény **keletkezésének körülményeit**,
- milyen **a 8 tanári kompetenciához kapcsolódó elemek** mozgósítását és fejlődését mutatja be az adott dokumentum kapcsán a tanárjelölt,
- **hogyan bizonyítja a tanárjelölt kompetenciáinak** mozgósítását és fejlődését a kiválasztott dokumentum,
- hasonlóan fontos hangsúlyt kap az elbírálásnál, hogy mindez a képzés során megismert **szakmai diskurzusokra, szakirodalmi forrásokra hivatkozva** nyerjen tudományos megalapozást.

A tanári portfólió elkészítéséhez további részletes szempontokat tartalmaz a mellékelt tanári portfólió értékelő lap hivatalos és érvényes dokumentuma. A tanári portfólió elkészítéséhez javasolt a kötelező irodalmakat áttanulmányozni, illetve felhasználni a pedagógiai kísérőszemináriumon, a szakmódszertani kísérőszemináriumokon, valamint a mentortanári konzultációkon kapott támogatást.